

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/477
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.1.2024/37
Karar Numarası : 2024/1
Başvuran : M. İ. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda fiziksel şiddete, işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 17/1/2022 tarihinde revire çıkmak üzere bulunduğu koğuştan ayrılırken görevli infaz ve koruma memurunun eşofman giydiği için revire çıkmasına engel olduğunu, bunun üzerine görevli personel ile tartışmaya başladıklarını, görevli personelin üzerine yürüdüğünü ve kendisine "*seni öldürürüm.*" dediğini, aralarında çıkan arbedeye diğer personelin de katıldığını, ellerinin arkadan kelepçelendiğini, darp edildiğini ve falakaya yatırıldığını, daha sonra 2 saat boyunca elleri ve ayakları bağlı bir şekilde yumuşak odada bekletildiğini,

b. Yaşadığı darptan sonra hastaneye gitmek istediğini ancak götürülmediğini ve tehdit edildiğini, yaşadıklarının yumuşak oda ve C-25 no.lu koğuşun kamera kayıtlarına yansıdığını, konuya ilişkin savcılığa suç duyurusunda da bulunduğunu ancak olumlu bir gelişme yaşanmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak barındırılan mahpusun 27/1/2022 tarihinde görevli infaz ve koruma memurları tarafından darp edildiğini iddia ettiği, buna göre yapılan araştırmada infaz ve koruma memurları tarafından zor kullanma yetkisinin aşıldığına ilişkin dosya kapsamında herhangi bir delil bulunmadığı,

b. İnfaz ve koruma memurlarının fiziki müdahale öncesinde başvurana yönelik eşofmanla revire çıkamayacağı konusunda uyarıda bulunduğu, kendisinden eylemine son vermesi beklenildiği ancak başvuranın eyleminden vazgeçmediği, bunun üzerine infaz ve koruma memurlarına hitaben "*Beni öldürseniz de değiştirmeyeceğim. Siz kimsiniz lan beni revire çıkarmayacaksınız? Beni çabuk Başmemurla görüşürün.*" diyerek sinkaflı konuştuğu,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

c. İnfaz ve koruma memurlarına saldırdığı, bu eylemini sürdürmesi üzerine, zor kullanma yetkisi kapsamında yapılan müdahalenin kademeli olarak uygulandığı,

ç. Başvuranın basit tıbbi müdahale ile giderilir şekilde yaralandığı yönünde rapor tanzim edilmiş ise de, olay sırasında adı geçen infaz ve koruma memurlarının başvuranı darp ettiklerine dair dosya kapsamında somut herhangi bir delil bulunmadığı, nitekim dosya kapsamında mevcut muayene raporu ve tanık beyanının başvuranın iddialarıyla uyumlu olmadığı, başvuranın yaralanmasının kendinin sebebiyet verdiği durum nedeniyle meydana geldiğinin anlaşıldığı, zira ceza infaz kurumunca düzenlenen 17/1/2022 tarihli tutanak, 3/2/2022 tanzim tarihli görüntü inceleme tutanağı, adli muayene raporları, infaz ve koruma memurları ve kısmen başvuranın beyanlarıyla da sabit olduğu üzere, olay sırasında başvuranın infaz ve koruma memurlarına karşı direnerek görevli memurları tekme ve ısırarak suretiyle yaralaması neticesinde kurum düzen ve asayişinin bozulduğu, başvuranın hem kendisine hem de bir başkasına zarar verme tehlikesinin ortaya çıktığı, bunun üzerine memurlar tarafından hükümlüye müdahale edilerek yere yatırılmak suretiyle kontrol altına alındığı, memurların başvurana yönelik bu müdahalesinin zor kullanma yetkisi kapsamında kaldığı,

d. Ayrıca başvuranın olay sonrasında verildiği C-25 no.lu koğuştta nöbetçi memura hastaneye gitmek istediğini söylemesine rağmen götürülmediği şeklindeki iddianın soyut nitelikte kaldığı, nitekim bu yönüyle yapılan araştırmada olay saatinde vardiya görevlisi infaz ve koruma memurunun Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan ifadesinde olay günü bahse konu koğuştan herhangi bir hükümlü veya tutuklunun doktora gitmek istediğine dair herhangi bir talebi olmadığını ilettiğini, böyle bir taleple karşılaşması halinde hemen kurum revirine haber vererek gereğinin yapılmasını sağlayacağını, suçlamayı kabul etmediğini beyan ettiği, olay günü söz konusu koğuştta bulunan bir hükümlünün alınan tanık beyanında ise başvuranın odaya geldikten sonra kapıyı çaldığını, ancak gelen memura eski koğuştta gitmek istediğini söylediğini, hastaneye gitmek gibi bir talepte bulunmadığını beyan ettiği,

e. Görüntü inceleme tutanağında da başvuranın darp iddialarını doğrular nitelikte herhangi bir kayda rastlanılmadığı,

f. Konu üzerine Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 2022/... sayılı soruşturma dosyası kapsamında Ek Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar verildiği, kararın taraflara tebliğ edildiği hususları ifade edilmiştir.

4. Başvuran yasal süre içerisinde Kurumumuza yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*"

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması" gerekmektedir.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı,*

gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre: "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenabilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, başvuranın iddia ve talepleri, muhatap İdarenin yanıtları, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86). Ayrıca, AİHS'in 3'üncü maddesinin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığını ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No:48130/99, 12/4/2007, para. 63).

13. Cezaevi personeli bazen şiddete başvuran mahkûmları kontrol altına almak için güç kullanmak ve istisnai durumlarda fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçler kullanmak durumunda kalabilir. Bunlar, mahkûmların kötü muamele görme olasılığı açısından yüksek riskli durumlardır ve bu yüzden özel önlemler alınmasını gerektirir. Üzerinde herhangi bir biçimde güç kullanılan mahkûmlar, hemen muayene edilme ve gerekirse bir tıp doktoru tarafından tedavi edilme hakkına sahip olmalıdır. Söz konusu muayene tıp uzmanı dışındaki personelin duyamayacağı ve tercihen göremeyeceği bir biçimde yapılmalı ve yapılan muayenenin sonuçları (mahkûmun konuyla ilgili ifadesi ve doktorun bulguları dâhil) resmi olarak kaydedilmeli ve mahkûma isterse verilmelidir. Fiziksel olarak kısıtlayıcı gereçlerin-aletlerin kullanıldığı nadir durumlarda, mahkûm sürekli ve gerektiği biçimde gözlem altında tutulmalıdır. Ayrıca söz konusu gereçler mümkün olan en kısa sürede çıkarılmalıdır; bu gereçler kesinlikle ceza olarak kullanılmamalı veya kullanım süresi uzatılmamalıdır. Son olarak, mahkûmlara karşı güç

kullanılan bütün vakalar kaydedilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2. Genel Rapor [Inf (92) 3], Hapsedilme, para. 53).

14. Somut başvuruda, başvuran revire çıkışı esnasında görevli infaz ve koruma personellerinin kendisini eşofman giymemesi konusunda uyardıklarını, bu sırada çıkan tartışmada darp edildiğini, falakaya yatırıldığını ve 2 saat boyunca elleri bağlı şekilde yumuşak odada tutulduğunu iddia etmektedir. Muhatap Kurum tarafından iddialara karşılık olarak; başvuranın iddialarının asılsız olduğu, başvuranın söz konusu olay esnasında kendisine ve çevreye zarar verebilecek şekilde eylemlerde bulunduğu bu nedenle hem infaz ve koruma memurlarının hem de kendisinin basit tıbbi müdahale ile giderilecek ölçüde yaralanmasına sebebiyet verdiği, başvurana zor kullanma yetkisi kapsamında yapılan müdahalenin kademeli olarak uygulandığı, başvuranın bir süre yumuşak odada tutularak sakinleşmesinin amaçlandığı, olayın ardından başvuranın hastane veya revire çıkmak gibi bir talebinin bulunmadığı, sunulan görüntü inceleme tutanağında da başvuranın darp iddialarını doğrular nitelikte herhangi bir kayda rastlanılmadığı hususları aktarılmıştır.

15. Muhatap Kurumdan edinilen bilgi, belge ve kamera kayıtları göz önünde bulundurulduğunda; başvurana uygulanan muamelenin kendisine ve çevresine zarar vermesinin engellenmesi adına gerçekleştirildiği, yumuşak oda ve koridorda bulunan kameraların görüntü izleme tutanağının bunu destekler nitelikte olduğu, kamera kayıtlarında da başvuranın işkence ve kötü muameleyi gösterir bir husus bulunmadığı, bunun yanında başvuranın falakaya yatırıldığına ilişkin bir delil sunmadığı, darp raporunda buna ilişkin bir bulguya rastlanmadığı, dolayısıyla kişiye uygulanan muamelenin işkence ve kötü muamele sınırını aşacak düzeyde olmadığı değerlendirilmektedir.

16. Başvuranın yaşadığı olaydan sonra hastaneye gitmek istediğini ancak götürülmediği iddialarına ilişkin olarak, konunun yansıdığı yargı mercii ile Kurumumuza sunulan görevli infaz ve koruma memurunun ve bulunduğu koğuştan diğer bir hükümlünün ifadeleri dikkate alındığında mezkur iddiaların dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

17. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/01/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye